

بدون حمایت مردم، حکومت مردم نه توان تشکیل و نه توان استمرار دارد. در واقع اسلامیت نظام مربوط به مقام ثبوت و جمهوریت نظام مربوط به مقام اثبات است و نقش مردم تحقق بخشیدن به حکومت است. مردم به یک وضعیت بالقوه فعلیت می‌بخشند. این اساس مفهوم مردم‌سالاری دینی است.

منحصر به امور اقتصادی نیست، بلکه برای حفظ کرامت انسانی، جلوگیری از پذیرش سلطه و بردگی و ممانعت از تبعیض و تجاوز به کرامت انسانی از سوی حکومت نیز قلمداد شده است.

در بند نهم اصل سوم قانون اساسی وظیفه بسیار سنگین «رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی» و در بند چهاردهم همین اصل «تأمین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضائی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون» بر عهده دولت گذاشته شده است. این عبارت‌ها شعار نیستند، توصیه هم نیستند؛ بلکه اصولی هستند که خط‌مشی سیاست‌های حقوقی، اداری، اقتصادی و اجتماعی دولت را تعیین کرده و وظیفه دولت دانسته است که بدون کمترین تردید یک امنیت قضائی عادلانه را ایجاد کند. تأمین این امنیت نیز مستلزم حکومت و حاکمیت کامل قانون، علنی بودن دادگاه‌ها، حق دادخواهی و انتخاب وکیل برای همگان، تعیین و انتصاب قاضیان آگاه و امین و تمهیدات حقوقی و اداری است.

برابری

انسان‌ها باید برابر باشند و برابری نخستین سنگ بنای عدالت است. گفته‌اند برابری ریشه درخت تنومند عدالت است. نابرابری هر اندازه که کم باشد باز هم زیاد است. نابرابری، هر چند اندک، منجر به تبعیض می‌شود. برابری نشانه تمدن است، به ویژه برابری همگان در برابر قانون. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز بر تساوی عموم مردم در برابر قانون تأکید دارد. بنابر اصل یکصد و هفتم قانون اساسی حتی «رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است». بر این اساس، تمام مقامات باید با شهروندان عادی برابر باشند. فرصت‌های آن‌ها هم باید همان فرصتی باشد که سایر مردم از آن برخوردارند. نباید هیچ نوع تبعیضی، هیچ نوع تفاوتی و هیچ نوع تمایزی میان شهروندان و مقامات کشوری باشد. در فصل سوم قانون اساسی از اصل نوزدهم تا اصل چهل و دوم به حقوق ملت یا حقوق بنیادین ملت پرداخته شده است. حقوق بشر، حقوق شهروندی، حقوق آزادی‌های اساسی و حقوق و تکالیف حکومت و شهروندان در این اصول گنجانده شده است. برخی از این اصول، به ویژه اصول نوزدهم و بیستم، صراحت بیشتری در نسبت با برابری دارد. بر اساس اصل نوزدهم «مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهد بود». بنابر اصل بیستم «همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند». در اصل سی و چهارم برابری عموم در برابر محاکم حق همگان در دسترسی به دادگاه